

Aan Zijne Excellentie de Gouverneur van Aruba,
t.a.v. de Minister van Financiën en Cultuur
L.G. Smith Blvd. 76
Alhier



*Staten van Aruba
Zittingsjaar 2024-2025-1031
Bijlage: A*

Uw brief: 28 mei 2025
Uw kenmerk: LV-24/0007
Datum: 11 juni 2025
Kenmerk: RvA 80-25

Onderwerp: Ontwerp-landsverordening tot wijziging van de Landsverordening van 31 maart 2025 (AB 2025 no. 7) tot vaststelling van de begrotingen van de ministeries van het Land voor het dienstjaar 2025

Naar aanleiding van bijgaande aan de Raad ter advies toegezonden ontwerp-landsverordening tot wijziging van de Landsverordening van 31 maart 2025 (AB 2025 no. 7) tot vaststelling van de begrotingen van de ministeries van het Land voor het dienstjaar 2025, moge de Raad Uwe Excellentie het volgende berichten.

1. Algemeen

1.1 Het onderhavige ontwerp strekt tot wijziging van de Landsverordening van 31 maart 2025 tot vaststelling van de begrotingen van de ministeries van het Land voor het dienstjaar 2025 (AB 2025 no. 7). Ingevolge artikel IV.1 van de Staatsregeling van Aruba¹ wordt de Raad gehoord over ontwerpen van landsverordeningen die door de regering aan de Staten worden aangeboden. Aangezien de onderhavige wijzigingen van de hierboven genoemde begrotingen de vorm hebben van een wetsvoorstel, wordt ook over deze voorstellen advies gevraagd aan de Raad. De Raad heeft in het kader (van de behandeling) van het ontwerp kennisgenomen van respectievelijk de 'Voorjaarsnota 2025 behorende bij de eerste begrotingswijzigingsvoorstellen aangaande dienstjaar 2025' (hierna: Voorjaarsnota 2025) en het 'Advies bij de eerste begrotingswijziging 2025' van het College Aruba financieel toezicht (CAft), d.d. 13 mei 2025 (kenmerk: Cft 202500042).

1.2 Verder heeft de Raad kennisgenomen van het addendum² behorende bij de Voorjaarsnota 2025. Hierin geeft de minister belast met Financiën aan dat hij voornemens is binnen de begrotingsdocumenten van het Land een zwaarder gewicht toe te kennen aan de economische paragraaf. De Raad acht dit een positieve ontwikkeling en is van mening dat - niet alleen gezien de huidige geopolitieke en economische ontwikkelingen - hierdoor het realiteitsgehalte van 's Lands begrotingsdocumenten kan

¹ AB 1985 no. 26.

² Addendum Voorjaarsnota 2025, d.d. 9 mei 2025, kenmerk BMINFEPS/F/25/00090.

verbeteren en een dieper inzicht wordt gegeven in de stand van het Land en haar financiële ontwikkeling.

1.3 Aan de andere kant betreurt de Raad het, dat een aantal andere onderwerpen in een nota van wijziging ten aanzien van dit ontwerp zal worden opgenomen. Het gaat om onder meer het aanwenden van overschotten bij de Algemene Ziektekostenverzekering (hierna: AZV) en de Sociale Verzekeringsbank (hierna: SVb) voor het afbouwen van de schuld, de renteverhoging per 1 mei 2025 op de Covid-lening (zie ook onderdeel 2.5) en de samenstelling van de collectieve sector.³ Gezien de volledigheid en transparantie had het de voorkeur verdiend om het ontwerp pas ter advisering aan te bieden als deze in de toelichting reeds aangekondigde wijzigingen daarin waren verwerkt en derhalve een voldragen product had kunnen worden aangeboden. Als daarnaast later blijkt dat het om ingrijpende wijzigingen gaat, dan dienen deze bovendien aan de Raad ter advisering te worden voorgelegd, hetgeen de efficiëntie en de voortgang van het begrotingsproces evenmin ten goede komt.

1.4 Per 1 mei 2025 is de reparatietoeslag voor gepensioneerden met Afl. 250,- per maand verhoogd.⁴ In tegenstelling tot het bepaalde in artikel 6 van de Landsverordening reparatietoeslag (AB 2010 no. 99) wordt aan iedere AOV- en AWW-gerechtigde een reparatietoeslag uitgekeerd, ongeacht de hoogte van hun overig inkomen.⁵ De regering heeft eerder aangegeven dat de toepassing van een inkomenstoets bij een reparatietoeslag van Afl. 170,- naar verwachting Afl. 10,0 miljoen oplevert.⁶ Gezien de aanzienlijke besparing die gerealiseerd kan worden, adviseerde de Raad om er samen met de SVb, als verantwoordelijke voor het uitvoeren van een inkomenstoets, voor te zorgen dat deze inkomenstoets daadwerkelijk uitgevoerd wordt. Hiermee wordt recht gedaan aan datgene wat in de Landsverordening reparatietoeslag is bepaald en kan een jaarlijkse besparing op de kosten van de reparatietoeslag gerealiseerd worden.⁷ De regering heeft echter besloten om geen inkomenstoets uit te voeren ten aanzien van de verhoging van de reparatietoeslag van Afl. 250,- per 1 mei 2025.⁸ Volgens de toelichting werkt de regering thans aan een integraal koopkrachtverbeteringsplan, waarbij de inkomenstoets wel zal worden toegepast. Gezien de besparingen die met deze toets

³ MvT, p. 8-10.

⁴ <https://antilliaansdagblad.com/nieuws-menu/aruba/31219-hogere-aov-uitkering-aruba>.

⁵ In artikel 6 van de Landsverordening reparatietoeslag is bepaald welke personen recht hebben op een reparatietoeslag. Het betreft personen die (a) uitsluitend een pensioenuitkering ontvangen en (b) personen die een pensioenuitkering ontvangen en die overig inkomen genieten, dat tezamen niet meer bedraagt dan een bepaald bedrag.

⁶ Zie het nader rapport bij het advies van de Raad op de ontwerp-landsverordening tot vaststelling van de begrotingen van de ministeries van het Land voor het dienstjaar 2024, d.d. 29 augustus 2023, kenmerk SMR-W-443/2023, p. 48.

⁷ Zie het advies van de Raad van 20 maart 2025 inzake het amendement op de ontwerp-landsverordening tot vaststelling van de begrotingen van de ministeries van het Land voor het dienstjaar 2025, kenmerk RvA 54-25.

⁸ MvT, p. 10.

bewerkstelligd kunnen worden, juicht de Raad het voornemen om deze inkomenstoets toe te gaan passen toe.

1.5 De in het ontwerp opgenomen economische prognoses voor het dienstjaar 2025 zijn gebaseerd op de meest recente inzichten van april 2025 van de Directie Economische Zaken, Handel en Industrie (hierna: DEZHI).⁹ De DEZHI verwacht voor 2025 een nominale economische groei van 3,2% en een bbp van Afl. 7.302 miljoen.¹⁰ Ook het Internationaal Monetair Fonds (hierna: IMF) en de Centrale Bank van Aruba (hierna: CBA) verwachten positieve nominale groeicijfers. Het IMF gaat in haar “*World Economic Outlook*” van april 2025 uit van een nominale economische groei van 3,7% voor Aruba in 2025 met een bijbehorend bbp van Afl. 7.339 miljoen.¹¹ De CBA verwacht voor 2025 een nominale economische groei van 3,8%.¹² Daarnaast is de verwachting dat de Arubaanse economie ook in reële termen gaat groeien: het IMF (2,2%)¹³ en de CBA (2,1%)¹⁴ projecteren in hun meest recente publicaties een positieve reële bbp-ontwikkeling voor 2025. Ook de DEZHI verwacht, uitgaande van de door DEZHI gehanteerde cijfers¹⁵ voor de nominale groei en de inflatie, een reële groei van de Arubaanse economie.

1.6 In de Landsverordening Aruba Tijdelijk Financieel Toezicht (AB 2015 no. 39) (LAft) is onder meer bepaald dat a) overschotten bij de overige entiteiten van de collectieve sector ingezet dienen te worden voor schuldreductie, b) het schuldbegrip betrekking heeft op de gehele collectieve sector en niet alleen op de schuld van het Land en c) het bedrag aan totale personeelslasten van Aruba vanaf 31 december 2027 ten hoogste 10% van het bbp bedraagt. De Raad herhaalt zijn opmerking¹⁶ dat de door het Land gehanteerde regels van budgetdiscipline¹⁷ niet stroken met hetgeen in de LAft is bepaald, waardoor wetgeving en uitvoering niet op één lijn zitten.

Ook gaat de toelichting niet in op de stand van zaken in het proces van (technische) afstemming tussen het Land en de overige entiteiten van de collectieve sector.¹⁸ De Raad acht het van belang dat deze afstemming zo snel mogelijk wordt gerealiseerd teneinde wetgeving en praktijk met elkaar in overeenstemming te brengen. Geadviseerd wordt om in de toelichting in ieder geval nader in te gaan op de stand van

⁹ MvT, p. 2.

¹⁰ Voorjaarsnota 2025, p. 8.

¹¹ Zie <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/weo-database/2025/April>.

¹² CBA (2025) *Economic Outlook February 2025*, p. 3.

¹³ Zie noot 5.

¹⁴ Zie noot 5.

¹⁵ MvT, p. 2 en 3.

¹⁶ Zie het advies van de Raad op de ontwerp-landsverordening tot wijziging van de Landsverordening van 20 december 2023 (AB 2023 no. 68) tot vaststelling van de begrotingen van de ministeries van het Land voor het dienstjaar 2024, d.d. 29 mei 2024, kenmerk RvA 30-24, p. 2 en 3.

¹⁷ Voorjaarsnota 2025, p. 12.

¹⁸ Zie pagina 4 van het nader rapport behorende bij de ontwerp-Landsbegroting 2025, d.d. 28 augustus 2024, kenmerk SMR-W-512/2024.

zaken omtrent de (technische) afstemming met de overige entiteiten van de collectieve sector.

2. Ontwerp-landsverordening

2.1 De Landsbegroting 2025 toonde een financieringsoverschot van Afl. 78,3 miljoen voor het Land, hetgeen neerkwam op +1,1% van het bbp. Op basis van een aantal verschillende geoormerkte stortingen in verband met bepaalde projecten van het Landspakket en begrotingstechnische verschuivingen, is in het ontwerp een aantal begrotingsaanpassingen opgenomen, waarbij het financieringsoverschot gelijk blijft.¹⁹

Als gevolg van het bovenstaande zijn zowel aan de ontvangstenkant als aan de bestedingenkant mutaties doorgevoerd. Aan de middelenkant betreft dit een opwaartse aanpassing van Afl. 7,1 miljoen en ook aan de kostenkant wordt een opwaartse aanpassing voorgesteld van Afl. 7,1 miljoen. Het financieringsoverschot voor het dienstjaar 2025 blijft hierdoor Afl. 78,3 miljoen, hetgeen neerkomt op 1,1% van het bbp voor 2025.

Tabel 1: Overzicht mutaties wijziging Landsbegroting 2025 t.o.v. de Landsbegroting 2025²⁰

	Δ (wizj. 2025 - 2025)	Bedrag (in Afl. milj.)
Financieringssaldo Landsbegroting 2025		78,3
<i>Mutaties middelen</i>	▲	7,1
<i>Mutaties kosten</i>	▲	7,1
<i>Mutaties financieringsmiddelen</i>	-	0,0
<i>Mutaties kapitaaluitgaven</i>	-	0,0
Financieringssaldo na begrotingswijziging		78,3

De gevolgen van de mutaties voor de Landsbegroting 2025 zijn weergegeven in tabel 2.

Tabel 2: Voorgestelde mutaties op Landsbegroting 2025²¹

(Bedragen in miljoenen Afl.)	Begroting 2025	Mutaties suppletoire begroting 2025	Begroting 2025 na mutaties
Totale ontvangsten	1.856,8	7,1	1.864,0
Directe belastingen	627,5	-	627,5
Indirecte belastingen	831,0	-	831,0
Overige ontvangsten	358,2	7,1	365,3
Totaal exploitatierekening	1.816,6	7,1	1.823,8
Verkoop onr. goederen en grond	0,0	-	0,0
Lokale kredietaflossing	6,1	-	6,1
Vrijgekomen afschrijvingen	34,1	-	34,1
Totaal kapitaalrekening	40,2	-	40,2

¹⁹ Considerans jo. MvT, p. 4 en 5.

²⁰ In deze tabel staan afgeronde bedragen, waardoor afrondingsverschillen kunnen ontstaan.

²¹ In deze tabel staan afgeronde bedragen, waardoor afrondingsverschillen kunnen ontstaan.

Totale bestedingen	1.778,5	7,1	1.785,7
Personeelslasten	509,4		509,4
Goederen & diensten	193,6	20,8	214,5
Rente	294,5		294,5
Subsidies	256,6	(13,6)	243,0
Overdrachten	228,7	(0,2)	228,5
Bijdragen & afschrijvingen	200,3	0,1	200,4
Totaal exploitatierekening	1.683,1	7,1	1.690,2
Investeringsen	71,0	-	20,9
Lokale vermogensoverdrachten	4,4	-	4,4
Lokale kredietverlening	20,0	-	20,0
Totaal kapitaalrekening	95,4	-	95,4
	Bedrag	% BBP	Bedrag
Financieringssaldo	78,3	1,1%	-
Primair saldo²²	372,8	5,1%	-
Overheidsschuld²³	5.184,1	70,5%	5.187,1
BBP	7.352,0		7.302,0

2.2 Op basis van de voorgestelde wijzigingen, die in de bovenstaande tabel 2 worden weergegeven, en de thans beschikbare prognosecijfers 2025 van de entiteiten behorende tot de collectieve sector, zal hieronder op een aantal van de aangebrachte mutaties nader worden ingegaan.

Ontvangsten

2.3 In de Landsbegroting 2025 is geen bedrag opgenomen voor terugvordering van de gedurende de Covidperiode ten onrechte uitbetaalde loonsubsidie. Ook in onderhavig ontwerp zijn hiervoor geen ontvangsten geraamd. Volgens het kwartaalbericht van de directeur van de SVb over het vierde kwartaal van 2024 bedraagt de per 31 december 2024 nog te vorderen loonsubsidie Afl. 32,1 miljoen.²⁴ De Raad adviseert om in de toelichting in te gaan op de stand van zaken met betrekking tot de openstaande bedragen inzake de terugvordering van de loonsubsidie.

²² Het primaire saldo wordt gedefinieerd als het saldo van de ontvangsten minus de bestedingen, uitgezonderd de rentelasten.

²³ De verwachte schuldstand voor eind 2025 is afkomstig uit de Voorjaarsnota 2024, p. 7.

²⁴ Zie het bericht van de directeur van de SVb aan de minister van Toerisme en Volksgezondheid en de Raad van Toezicht & Advies over de vierde kwartaalcijfers van 2024, p. 29, vindplaats: <https://www.svbaruba.org/wp-content/uploads/2025/03/Kwartaalbericht-2024-kw-4.pdf>.

2.4 Uit de gegevens van de CBA is op te maken dat het door de CBA behaalde resultaat in 2024 ongeveer Afl. 70,0 miljoen bedraagt.²⁵ In de Landsbegroting is aan winstuitkering van de CBA een geraamd bedrag van Afl. 20,0 miljoen opgenomen.²⁶ Hierdoor rijst de vraag of het voor 2025 geraamde bedrag aan winstuitkering van de CBA niet naar boven bijgesteld dient te worden.

Bestedingen

2.5 In het op 4 juni 2024 getekende bestuurlijk akkoord tussen Aruba en Nederland inzake houdbare overheidsfinanciën hebben Aruba en Nederland afgesproken dat er een nieuwe rijkswet komt, waarin onder meer begrotingsnormen worden opgenomen en het financieel toezicht wordt geregeld.²⁷ Hierbij is ook afgesproken dat als de rijkswet en de betrokken nationale regelgeving niet volgens planning tot stand komen, de rente op de Covidlening weer zal worden verhoogd van 5,1% naar 6,9% voor 2025 en verder. Aangezien het voorstel voor de beoogde rijkswet niet vóór 1 mei 2025 bij de Tweede Kamer aangeboden is en Nederland voornemens is de rente op de Covidlening te verhogen²⁸, vraagt de Raad zich af waarom deze rentelastenstijging niet in het ontwerp is meegenomen, maar verwerkt zal worden in een nota van wijziging (zie onderdeel 1.3). Geadviseerd wordt om deze wijziging alsnog in het ontwerp op te nemen.

Investerings

2.6 Volgens de toelichting beschikt het Land in principe over een bovenmatig surplus ter waarde van +1,6% van het bbp (circa Afl. 116 miljoen), dat eventueel ingezet kan worden om de mogelijke nadelige financiële gevolgen van de handelsoorlog als gevolg van het huidige handelsbeleid van de Verenigde Staten op de Arubaanse economie op te vangen.²⁹ Daarnaast wordt in de Voorjaarsnota 2025 gesteld dat het Land eventueel nog niet ingezette investeringsmiddelen kan heralloceren ter bestrijding van tegenslagen voor de Arubaanse economie voortvloeiend uit deze handelsoorlog.³⁰

Hoewel de Raad de onzekerheid met betrekking tot de gevolgen voor de Arubaanse economie en de overheidsfinanciën begrijpt, acht hij het niet juist om op deze wijze met begrote investeringsmiddelen om te gaan. Eerder heeft de Raad al

²⁵ CBA (2025) *Monthly Tables January 2025*, table 6: Centrale Bank van Aruba: summary account.

²⁶ Zie pagina 131 van de memorie van toelichting behorende bij de ontwerp-Landsbegroting 2025.

²⁷ Zie het nieuwsbericht 'Aruba en Nederland sluiten bestuurlijk akkoord over houdbare overheidsfinanciën' van 24 mei 2024 van de Rijksoverheid (https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2024/05/24/aruba-en-nederland-sluiten-bestuurlijk-akkoord-over-houdbare-overheidsfinancien#:~:text=Het%20bestuurlijk%20akkoord%20volgt%20op,rente%20van%206%2C9%25.)).

²⁸ Zie onder meer het artikel <https://antilliaansdagblad.com/nieuws-menu/aruba/31076-rente-aruba-omhoog-6-9#:~:text=Rente%20Aruba%20omhoog%3A%206%2C9%25>.

²⁹ MvT, p. 1.

³⁰ Voorjaarsnota 2025, p. 3.

aangegeven dat zonder het alloceren van investeringsmiddelen aan concrete investeringen op basis van een uitgewerkt investeringsplan, de post Investerings het karakter krijgt van een stelpost.³¹ De Raad herhaalt dan ook zijn advies om de post Investerings pas in de begroting op te nemen wanneer daar concrete investeringsvoornemens tegenover staan.

Collectieve sector

2.7 Uit de door de Raad ontvangen meest recente cijfers van de AZV - de prognose van maart 2025 - blijkt dat de AZV voor het dienstjaar 2025 een toename verwacht in het operationeel resultaat ten opzichte van de raming opgenomen in de Landsbegroting 2025. Het verwachte operationele resultaat voor 2025 bedraagt Afl. 71,4 miljoen in plaats van Afl. 67,3 miljoen. Geadviseerd wordt om het resultaat voor de AZV aan te passen.

Daarnaast vraagt de Raad zich af of de in het ontwerp gepresenteerde cijfers van de overige entiteiten die thans tot de collectieve sector worden gerekend wel gebaseerd zijn op de meest recente prognoses. Geadviseerd wordt de in het ontwerp gepresenteerde cijfers na te gaan en daar waar nodig het ontwerp en de daarin opgenomen meerjarige prognoses aan te passen.

3. Redactioneel

In de marge van de toelichting zijn een aantal voorstellen voor redactionele verbeteringen aangegeven.

4. Conclusie en eindadvies

Als gevolg van de voorgestelde aanpassingen, verandert het financieringsoverschot van het Land niet en blijft Afl. 78,3 miljoen ten opzichte van de vastgestelde Landsbegroting 2025. Het financieringsoverschot, uitgedrukt in procenten van het bbp, blijft 1,1%. Ook voor de collectieve sector verandert het financieringssaldo niet. Het financieringsoverschot van de collectieve sector blijft Afl. 192,4 miljoen, hetgeen neerkomt op 2,6% van het bbp. Hiermee wordt in 2025 ruim voldaan aan de in de LAft bepaalde norm voor het financieringssaldo van de collectieve sector van +1,0% van het bbp.

Met betrekking tot enkele andere bepalingen uit de LAft - zoals de schulddefinitie, de inzet van overschotten bij de collectieve sector voor schuldreductie

³¹ Zie het advies van de Raad op het amendement op de ontwerp-landsverordening tot vaststelling van de begrotingen van de ministeries van het Land voor het dienstjaar 2025, d.d. 20 maart 2025, kenmerk RvA 54-25, p. 5.



en de personeelslastennorm - ontbreekt het inzicht in hoeverre hieraan voldaan wordt. Ook is niet duidelijk wat de stand van zaken is met betrekking tot de (technische) afstemming van de verschillende entiteiten van de collectieve sector om aan deze bepalingen uit de LAft te voldoen.

De Raad kan zich voor het overige met de doelstelling en de inhoud van het ontwerp verenigen en geeft u in overweging het aan de Staten aan te bieden, nadat met het voorgaande rekening is gehouden.

De Secretaris,



mr. A. Braamskamp

De Plv. voorzitter,



drs. C. Timmer